

Değerli Konuklar,

TÜSİAD Yönetim Kurulu adına hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum. TEDAR tarafından düzenlenen “Sürdürülebilir Tedarik Zincirleri ile Dönüşen Ekonomiler” konulu konferansın gerçekleştirilmesinde başta TEDAR Yönetim Kurulu Başkanı Kıymetli Tuğrul Günal olmak üzere emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Dünyada büyük güçler arası rekabetin ve gerilimlerin giderek arttığı, uluslararası düzenin yeniden şekillendiği zorlu bir dönemden geçiyoruz. Dünyayı kasıp kavuran Covid-19 pandemisinin ardından yakın coğrafyamızda yaşanan Ukrayna savaşı dolayısıyla Batı dünyası ile Rusya arasındaki kırıma, dünya ekonomilerini ve siyasetini derinden etkiliyor.

Ardı ardına yaşanan bu çoklu kriz ortamında, küresel tedarik ve üretim zincirleri de yeniden şekilleniyor. Şirketlerin tedarik ağlarını veya üretim üslerini daha yakın coğrafyalara, kendi ülkelerine veya partner olarak gördükleri ülkelere kaydırmaya başladıklarını veya bunu planladıklarını gözlemliyoruz. Uluslararası yatırımlar yön arayışında.

Değerli Konuklar,

Geleceğin ekonomisi teknoloji ve dijitalleşme ile şekilleniyor. Artık başarının belirleyici etmenleri verimlilik ve katma değer artırıcı yenilikçi teknolojiler ile bilgi temelli dönüşüm. Cumhuriyetimizin yüzüncü yılını kutladığımız bu sene ülkemiz için önemli bir eşiği temsil ediyor. Rekabet kuralları yeniden yazılırken yarının ekonomisine hazırlıklı olabilmek, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir büyümeyi sağlayabilmek zorunlu. Bu da ancak atılacak somut ve kararlı adımlarla mümkün olacak. Kaynaklarımızı Ar-Ge’ye, teknolojiye, bilime, inovasyona ve eğitime daha fazla ayırmamız gerekli.

Dijital dönüşümü hızlandırmak için mevcut durumda kamu ve özel sektör önemli adımlar atıyor. Stratejilerin etkili ve bütüncül bir başarıyı tesis etmesi için üst seviyede sahipliğe ve koordineli bir yaklaşımla hareket etmeye ihtiyaç var. Kamu, özel sektör ve akademi iş birliğinde gerekli çalışmaların yapılması; Ar-Ge ve yenilikçilik konularında özel sektörü yönlendirebilecek kamu politikaları ve desteklerinin, ortak akılla ve bütüncül bir şekilde yeniden kurgulanması çok önemli.

Ülkemizin yüksek teknoloji atılımını gerçekleştirmesinde kümelenme yaklaşımı ile hareket edilmesinin kıymetli katkısı olacağına inanıyoruz. Bu kümelenme modelinin tüm paydaşları içermesi faydalı olacaktır. Bu kapsamda; büyük sanayi firmaları, tedarikçileri, girişimcileri, araştırma enstitüleri, kuluçka merkezleri ve danışmanlık firmaları bu kümelenme modelinde yer almalıdır.

Katma değeri yüksek üretimi mümkün kılacak teknolojik dönüşümü sağlamak, bunun için de hem teknolojiyi kullanma hem de teknolojiyi ülkemizde geliştirme yetkinliğini artırmak gerekiyor. Bunu da iş dünyamızı ve tüm toplumumuzu dijital çağın yetkinlikleri ile donatarak başarabiliriz. İnsanı

eğitimi ve dijital çağın aradığı niteliklere sahip olmayan toplumların geleceği yakalayamayacakları bir ağdayız.

Eğitim, toplumsal eğitsizliklerin giderilmesinde de en önemli unsur. Eğitsizliklerin giderilmesi ve insanımızın çağımızın gerektirdiği yetkinlikleri kazanması için eğitim kalitesine yatırım yapmak önceliğimiz olmalı.

Hep ifade ettiğimiz gibi ülkemizi bir teknoloji üretim merkezi haline getirmeliyiz. Bu kapsamda kaydedeceğimiz gelişme ülkemizin dış yatırımlar açısından da bir cazibe merkezi olmasını sağlayacaktır.

Değerli Konuklar,

Avrupa Birliği gittikçe istikrarsızlaşan dünyada rekabetçiliğini güçlendirmek, bağımlılıklarını azaltmak, tedarik zincirlerini daha dayanıklı hale getirmek amacıyla ticaret politikalarını yeniden gözden geçiriyor. Yeşil ve dijital dönüşümün bir arada önceliklendirildiği ikiz dönüşümle ilgili regülasyonlar giderek genişlemeye ve ilerlemeye devam ediyor.

Avrupa Birliği'ndeki bu gelişmeler ülkemizi de yakından ilgilendiriyor. Yeni tedarik ağları oluşturulması, mevcut tedarik zincirlerinin ikiz dönüşüme hizmet edecek şekilde yeniden yapılandırılması, benzer düşüncede olan ülkelerle işbirliklerinin güçlendirilmesi söz konusu.

Yıkıcı etkileri günbegün yoğunlaşan iklim krizini küresel enerji krizi ile beraber yaşıyoruz. Bu gerçeği de göz önüne aldığımızda kalıcı ve kapsamlı çözümler üretmenin her zamankinden daha kritik olduğunu kabul etmeliyiz. Ülkemizi 2053 Net Sıfır emisyon hedefine ulaştırarak seviyede yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği potansiyelimizi hayata geçirmeliyiz. Bu süreçte vizyonumuzu da, bu alanlardaki teknolojileri geliştirme yetkinliğimize yatırım yapmak ve hızla gelişen teknoloji tedarik zincirinin rekabetçi bir aktörü olmak olarak belirlemeliyiz.

İçinde fırsatları da barındıran bu değişim ortamı ülkemizi de doğrudan etkiliyor. Ülkemizde tedarik zincirlerinde güvenliği artırma açısından eksik noktaları ve dışa bağımlı olduğumuz alanları tespit etmeye ve uzun vadeli stratejimizi sanayi ekosisteminin tüm paydaşlarının katkılarıyla şekillendirmeye ihtiyacımız var. Önümüzdeki dönemde, Türkiye'nin de kendisini bu duruma en uygun şekilde konumlandırarak, küresel değer zincirlerinde daha güçlü şekilde yer almasını çok önemsiyor, bunun ülkemizin ekonomik büyümesine de büyük katkı sağlayacağını düşünüyor. Nitekim küresel değer zincirlerinin Türkiye'nin büyümesine etkisini analiz eden Dünya Bankası'nın geçen yılki raporunda da bu pozitif ilişki kapsamlı bir şekilde değerlendiriliyor.

Türkiye, küresel değer zincirlerinin uzun bir dönemden beri önemli bir parçası. Özellikle 2000'li yılların başındaki ekonomik reformlarla birlikte hızlı bir entegrasyon süreci yaşıyan ülkemiz, tüm küresel mal ve hizmet ihracatının yaklaşık yüzde birini gerçekleştirmekte; uluslararası ticaretinin önemli bir kısmı da küresel değer zincirleri bağlamında yapılmakta.

Birden fazla sınırdan geçen ithalat ve ihracat, Türkiye'nin brüt mal ve hizmet ihracatının üçte biri. Motorlu taşıtlar, metaller, giyim, makine ve elektrikli ekipman gibi küresel değer zinciri sektörleri,

mal ihracatımızın yüzde 60'ını oluşturmakta. Türkiye'nin küresel değer zincirlerine derin katılımı, ülkenin gelir seviyesinin yükselmesine de yardımcı oldu. Artan küresel değer zinciri katılımı ile ihracattan elde edilen katma değer artışı arasındaki ilişki, hem toplamda hem de sektörel düzeylerde açıkça görülebilmekte.

Öte yandan Türkiye, küresel değer zincirlerindeki yolculuğunun henüz erken bir aşamasında. İhracat önemli seviyelere ulaşmakla birlikte, potansiyelin yüzde 50 altında bulunuyor. Yüksek teknoloji ürünleri ve küresel değer zincirleri bu noktada özellikle umut verici. Bununla birlikte, doğrudan yabancı yatırım girişleri benzer ülkelere göre oldukça düşük seviyelerde. 2007 yılında 19,1 milyar dolar ile yatırımlar en tepe noktasına erişse de, özellikle 2017'den bu yana 10 milyar dolar seviyesinin altında kalıyor. Küresel değer zinciri katılımımız diğer gelişmiş imalat ve hizmet ülkelerine göre daha az. Ürünlerin sofistikasyon düzeyi, birim ihracat başına katma değer halen nispeten düşük. Dolayısıyla bu alanlarda bir gelişim sergileyebildiğimiz takdirde, önümüzdeki yıllarda hızlı ve sürdürülebilir bir büyümeyi de yeniden hayata geçirebileceğimize inanıyorum.

Bu anlamda, Cumhurbaşkanlığı tarafından yürütülen 12. Kalkınma Planı çalışmaları kapsamında, özel sektörün de katkılarıyla gerçekleştirilen “Küresel Değer Zincirleri” ile ilgili çalışmaları iş dünyası olarak memnuniyetle karşılıyoruz. Bu politikaları hayata geçirebildiğimiz ölçüde, ülkemizin küresel değer zincirlerine entegrasyonunu daha da arttırabileceğiz. Bu amaca yönelik, TÜSİAD olarak öncelikli gördüğümüz bazı alanları vurgulamak isterim:

Avrupa Birliği ile Gümrük Birliği'nin güncellenmesini birinci öncelik olarak görüyoruz. Gümrük Birliği'nin tarım ve hizmetlerin yanı sıra kamu alımlarını da kapsar hale gelmesi ve işler bir “anlaşmazlıkların halli” mekanizmasını içermesi önemli. Yeşil ve dijital dönüşüm öncelikli olmak üzere Türkiye'nin AB ile entegrasyonunun derinleştirilmesi, küresel değer zincirlerine katılımımızı arttıracak en güçlü adım olacak.

İkinci husus, **ticaretin önündeki engellerin azaltılması**, Türkiye'de küresel değer zincirlerinin büyümesini destekleyecek önemli bir alandır. Şirketlerin küresel değer zincirlerine entegre olabilmesi için ithal edilecek kaliteli ara girdilere ihtiyacı bulunuyor. Türkiye'de son dönemde artan şekilde başvuru bazı önlemler, üretici ve ihracatçı şirketleri zorlamakta. Seçici şekilde uygulanmayan, geniş bir ürün yelpazesine etki eden İlave Gümrük Vergileri, Ek Mali Yükümlülükler benzeri önlemler, çoğu zaman, Türkiye'de üretim yapan ve üretim yapmak için ithal hammadde veya ara girdilere ihtiyacı olan firmaların rekabetçiliğine zarar vermektedir.

Küresel değer zincirlerine entegrasyonu arttırmanın önemli yöntemlerinden biri de, **ticaret anlaşmaları** aracılığıyla pazar erişimini kolaylaştırmaktır. Avrupa Birliği'nin 3. ülkelerle yaptığı serbest ticaret anlaşmalarını Türkiye bu ülkelerle eşzamanlı olarak imzalamıyor. Bu durum ülkemiz için ticaret sapması ve pazara girişte dezavantajlı bir konum yaratıyor. Bu anlaşmaların hızlıca tamamlanması ve güncellenmiş bir Gümrük Birliği'nde STA'ların müzakere edilmesi sürecindeki asimetrinin giderilmesi, Türkiye'nin özellikle ihracatını olumlu yönde etkileyecektir.

Küresel değer zincirlerine katılım ve entegrasyonun şartlarından bir diğeri de, **dış ticaret ve gümrük işlemlerinin olabildiğince etkin ve sorunsuz gerçekleştirilebilmesidir**. Dış ticarete belge

ve maliyetlerin azaltılması, piyasa gözetim ve denetiminin tam anlamıyla tesis edilmesi, daha yaygın ve etkin bir Yetkilendirilmiş Yükümlü Sistemi, kamunun ticarete ilişkin faaliyetlerinde tüm birimlerin dijital entegrasyonu gibi alanlarda gelişim göstermeliyiz. Bu doğrultuda, 23 yıl önce yürürlüğe giren Gümrük Kanunu'nun bu yaklaşımlara göre yeniden ele alınması gerekmektedir.

Değerli Konuklar,

Önemli bir başka alan ise, **Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması ve Yeşil Dönüşüm**. Artık küresel değer zincirlerinde sosyal ve çevreyle ilgili kriterler de dikkate alınıyor. AB'nin uzun zamandır gündeminde olan değer zincirleri yasa tasarısı ve Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması örneklerinde gördüğümüz gibi, şirketlerin üzerine maddi veya hukuki yükümlülükler yüklenerek yeni standartlar belirleniyor ve böylece tedarik zincirleri kontrol altına alınıyor.

İkiz dönüşümün ihtiyaç duyduğu teknolojilerin ve kritik hammaddelerin tedariki bağlamında AB gündeminde Net Sıfır Çağı için Yeşil Mutabakat Sanayi Planı öne çıkıyor. Bu plan ülkemiz tarafından da takip edilmesi gereken önemli unsurları içeriyor. Verimliliğe, döngüsellik, yenilenebilir enerji teknolojilerine ve tüm bu süreçte ihtiyaç duyulan yetkinliğe tüm imkanlar seferber edilerek yatırım yapılıyor.

AB'nin yeşil ve dijital dönüşümü küresel değer zincirlerinin tamamında iş yapış biçimini değiştirecek. En çok etkilenenlerden biri de, ticaret hacminin neredeyse yarısını AB ile yapan Türkiye olacak. İkiz dönüşüm ve ona bağlı olarak değişen kural ve standartlar ilk etapta iş dünyamız için bir risk gibi gözükse de, TÜSİAD olarak yeşil dönüşümün birçok fırsat yaratacağına ve eğer doğru adımlar atılırsa ülkemizin rakiplerine kıyasla avantajlı konumda olabileceğine inanıyoruz.

Ekonomilerin gücünün ileri teknolojinin ne kadar içselleştirilebildiği ile doğrudan bağlantılı olduğu bu dönemi ülkemiz için bir fırsat penceresi olarak değerlendirmeliyiz. Çevik bir politika çerçevesini kararlılıkla oluşturabilirsek, yetkin bilim insanlarımızla ve iş dünyamızın vizyoner yapısı ile yeni çağın oyun kurucularından olabileceğimize inanıyorum. Bu düşüncelerle hepinizi saygı ile selamlıyorum.